

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านเบญจธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยแยกไว้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรม
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมทางจริยธรรม
 - 1.2 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 1.3 องค์ประกอบทางจริยธรรม
 - 1.4 ลักษณะทางจริยธรรม
 - 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม
 - 1.6 แนวทางในการส่งเสริมและการพัฒนาจริยธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักเบญจธรรมทางพระพุทธศาสนา
 - 2.1 ความหมายของเบญจธรรม
 - 2.2 องค์ประกอบของเบญจธรรม
 - 2.3 อาณิสสและผลของการปฏิบัติเบญจธรรม
3. สภาพและลักษณะของคณะครุศาสตร์
 - 3.1 ประวัติความเป็นมา
 - 3.2 ปรัชญา ปณิธาน เป้าหมายและวัตถุประสงค์
 - 3.3 ด้านการจัดการศึกษา
 - 3.4 สถิตินักศึกษาคณะครุศาสตร์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรม

1.1 ความหมายของพฤติกรรมทางจริยธรรม

1.1.1 ความหมายของพฤติกรรม

ประทวน กลิ่นพินิจ (2539, หน้า 21) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกการปฏิบัติตนทั้งที่รู้และไม่รู้ตัว การแสดงออกประจักษ์จนติดเป็นอุปนิสัยการแสดงออกเป็นครั้งคราวที่เกิดขึ้นเองโดยขึ้นกับภาวะทางจิตใจ อารมณ์ สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมที่บีบบังคับในขณะที่กระตุ้น ผลักดัน ให้แสดงออกโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2541, หน้า 13-14) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรม (Behavior) คือ การกระทำหรืออาการที่แสดงออกของบุคคลรวมถึงการงดเว้นการกระทำด้วย นอกจากนี้การตัดสินใจที่รู้สึกได้ของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร หรือการกระทำที่ซ่อนเร้นแต่พร้อมที่จะแสดงออก การประพฤติปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมที่เปิดเผย (Overt Behavior) และพฤติกรรมที่ไม่แสดงออกมาหรือพฤติกรรมซ่อนเร้น (Covert Behavior) รวมถึงกระบวนการภายใน ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2542, หน้า 22) ให้ความหมายของพฤติกรรมคือ การกระทำหรือกิจกรรมทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจที่มนุษย์แสดงออกมาที่สามารถสังเกตได้และวัดได้

Cronbach (อ้างในบุญเลิศ ราโชติ, 2548, หน้า 1) ได้ให้ความเห็นว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีองค์ประกอบ 7 ประการได้แก่

- 1) มีเป้าหมายหรือความต้องการ
- 2) มีความพร้อม (Readiness) เป็นระดับความสามารถที่จำเป็นในการกระทำเพื่อสนองความต้องการของตน
- 3) สถานการณ์ (Situation) หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสในการกระทำกิจกรรมใด
- 4) การตีความ (Interpret) เป็นการพิจารณาเพื่อหาวิธีการตอบสนองความต้องการ
- 5) การตอบสนอง (Response) เป็นการกระทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่พิจารณาตัดสินใจ
- 6) ผลที่เกิดขึ้น (Consequence) สิ่งที่ประจักษ์อาจสอดคล้อง (Confirm) หรือไม่สอดคล้อง (Contradict) กับการคาดหวังก็ได้

7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to thwarting) เป็นปฏิกริยาที่เกิดขึ้นหลังจากไม่สอดคล้องกับความประสงค์ จึงต้องกลับไปตีความใหม่ เพื่อเลือกวิธีการตอบสนองความต้องการให้ประสบผลสำเร็จ อาจยอมรับผลที่เกิด หรืออาจเลิกเล่น หรือเปลี่ยนความต้องการเดิมไป

1.1.2 ความหมายของจริยธรรม

คำว่าจริยธรรม มาจากคำ 2 คำ คือ จริยะ+ธรรม ซึ่งแปลตามศัพท์คือ จริยะ แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ธรรม แปลว่า คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักปฏิบัติ ในทางศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ เมื่อนำเอาคำจริยะมาต่อกับคำว่า ธรรม เป็นจริยธรรม แปลเอาความหมายว่า กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติปฏิบัติ คำสอนของ พระพุทธเจ้าที่เรียนว่า ธรรม นั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) ประเภทที่ควรบำเพ็ญ ควรนำมาปฏิบัติให้เกิดขึ้นในตน ควรนำมาปรับปรุงให้เป็น คนดี เรียกว่า กุศลธรรม

2) ประเภทที่ควรละเว้น ไม่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติเพราะเป็นธรรมที่ทำให้เป็น สิ่งไม่ดี เรียกว่า อกุศลธรรม

3) ประเภทที่จัดเป็นกุศลและอกุศลไม่ได้ เป็นสิ่งที่ควรปรึกษาให้รู้ไว้ ไม่ใช่สิ่งที่ต้อง ละเว้นหรือต้องบำเพ็ญ เรียกว่า อัพยากรธรรม ธรรมที่เป็นกุศลนั้น เป็นสิ่งที่ให้คนอื่นอย่างเดียว สามารถ นำมาประพฤติปฏิบัติให้เกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแก่การปฏิบัติ กุศลธรรมบางข้อสามารถนำมา ประพฤติปฏิบัติให้เกิดผลดีในทุกกรณี เช่น สติ สมาธิอุเบกขา เป็นต้น ส่วนอกุศลธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ให้ โทษอย่างเดียว จึงจัดว่าเป็นสิ่งที่ควรละเว้นไม่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติแท้ (ไสว มาลาทอง, 2542, หน้า 5-7)

พระสุชาติ คงสีต (2544, หน้า 19) กล่าวว่า จริยธรรม เป็นหลักความประพฤติที่ดี ที่ควรปฏิบัติ โดยเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์สามารถพัฒนาให้เป็นผู้มีจริยธรรมได้ และเหนือสิ่งอื่นใด จริยธรรมยังหมายถึงความรวมถึงการที่มนุษย์สามารถใช้ปัญญาและเหตุผลได้ตรงได้ว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรไม่ทำ

ศักดิ์ชัย มโนวงศ์ (2544, หน้า 8) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อันเป็นสิ่งที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขความ เจริญขึ้นในสังคมและจะต้องใช้ปัญญาในการรับรู้ สังเกต และเข้าใจสถานการณ์เป็นตัวควบคุมความ ประพฤติของบุคคล ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เพื่อปรับตัวในการประพฤติปฏิบัติให้เข้ากับสังคมได้ เป็นอย่างดีและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2550, หน้า 65) กล่าวถึงความหมายของ จริยธรรมว่า มักจะอยู่ในขอบข่าย 3 ประการ คือ

1. จริยธรรมในแบบของการคิดหาเหตุผล คือ ในส่วนนี้เป็นการศึกษาจริยธรรมของ บุคคลในแง่ของความคิดและเหตุผลของเขาในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. จริยธรรมในแบบของความรู้สึกของจิตใจ คือ การศึกษาจริยธรรมของบุคคลใน ส่วนที่เป็นค่านิยม ความเชื่อและความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

3. จริยธรรมในแบบของการแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอกของบุคคล เช่น พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ฯลฯ เป็นต้น

1.1.3 ความหมายของพฤติกรรมทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2537, หน้า 2) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืน กฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ

นวลละอ อ แสงสุข (2544, หน้า 20) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่าการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีหลักการปฏิบัติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและสังคม

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมหมายถึง ลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ที่แสดงออกมาในหลายลักษณะที่เกี่ยวข้องกับคุณความดีที่เป็นข้อควรประพฤติ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา คือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและ เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งเป็นการกระทำที่ดงามโดยแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ นำมาซึ่งความสุข ความเจริญทั้งตนเอง ผู้อื่นและสังคม

1.2 ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะจริยธรรมเป็นธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยให้สังคมมีความสุขสงบ ทำให้สังคมพัฒนาไปอย่างมีระบบ จริยธรรมที่ดียังเป็นปัจจัยพื้นฐานในการเอื้อประโยชน์ให้กับธรรมชาติทำให้มนุษย์สามารถมีชีวิตได้อย่างมีความสุข

วศิน อินทสระ (2541, หน้า 6-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรมดังนี้

1. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรืองความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง ทั้งนี้ควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรกเพื่อเป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจการศึกษา การเมือง การปกครอง

ๆ การพัฒนาที่ขาดหลักจริยธรรม เป็นหลักยึด ย่อมเกิดจากผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมเกิดความเสียหาย ได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้

2. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจคนก่อนหรืออย่างน้อยก็ให้พร้อมกัน ไปด้วยกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่นๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้น จะศูนย์เปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมากทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น คนในสังคม ละเลยจริยธรรม กอบโกยทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตา ปราณี แล้งน้ำใจ ในการดำเนินชีวิต

3. จริยธรรมมิได้หมายถึง ถ้อยคำ เชื้อชาติ จำศีลภาวนาโดยไม่ทำประโยชน์ให้สังคมแต่ จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม ทำหน้าที่ของตนอย่าง ถูกต้อง เว้นสิ่งที่ควรเว้น ทำในสิ่งที่ควรทำ ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีคุณค่าสำหรับทุกคน ทุกวิชาชีพ ทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเหตุให้สังคม เสื่อมโทรม มีสาเหตุ มาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้จะน่าจะพอเลี้ยง ชาวโลกไปได้ก็ยาวนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลภมาก แล้วมาใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

จริยธรรมสอนให้เรารู้จักดีชั่ว รู้จักวางตัวให้เหมาะสม รู้จักถ่อมตัวเพื่อเข้ากันได้กับ คนทั้งหลาย ไม่วางตัวโอหัง อวดดี หรือก้าวร้าวผู้อื่น เป็นแนวทางสอนให้เรา สดชื่นมีมานะ เพื่อจะได้ มองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง เรียนรู้ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วยความสันติสุข และเกิดความ ผาสุกในสังคมไทยถ้าหากคนในสังคมยึดหลักธรรมของศาสนาและหลักปฏิบัติทางจริยธรรม

1.3 องค์ประกอบทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 9) ได้แบ่งองค์ประกอบทางจริยธรรมของ มนุษย์ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ในสังคมของตนนั้น การ กระทำชนิดใดควรทำและชนิดใดควรละเว้น พฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม และพฤติกรรมประเภท ใดไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้นี้ขึ้นอยู่กับอายุ การศึกษาและพัฒนาการทาง สติปัญญาของบุคคลด้วย

2. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆว่าตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมาก สอดคล้องกับค่านิยมของคนในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่างไป จากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม

ของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวมานี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำอยู่ในระดับที่แตกต่างกันได้

4. พฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น

นอกจากนี้ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2539, หน้า 76) เชื่อว่าจริยธรรมมีส่วนประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม เจตคติเกี่ยวกับจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งความเห็นนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับความเชื่อของคณะกรรมการโครงการศึกษาจริยธรรมไทย ซึ่งได้แบ่งจริยธรรมของบุคคล ได้ 3 ประการคือ

1. ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสิน แยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยจากการคิด
2. ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพอใจ ศรัทธา เลื่อมใสเกิดความนิยม ยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ
3. ส่วนประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรม การกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำ ถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นกับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ดังกล่าว และบางส่วนอาจจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้นๆ หรือภาวะความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุนแรงบุคคลนั้นอีกด้วย จากองค์ประกอบจริยธรรมที่นักจิตวิทยาหลายท่านได้จำแนกไว้ พอจะสรุปได้ว่าลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก และองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยหลักทางทฤษฎีทางจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวไว้

1.4 ลักษณะทางจริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 9-10) ได้จำแนกลักษณะของจริยธรรม 3 ลักษณะคือ

1. จริยธรรมธรรมชาติ เป็นลักษณะการกระทำละเว้นชั่วโดยธรรมชาติของตนเองการกระทำดีในลักษณะนี้ไม่ถือว่ามีความจริยธรรม เช่น นำเหล้าใส่ถ้วยวางไว้ 1 ถ้วย และคลุกข้าวกับแกง ใส่

งาน 1 งาน แล้วเรียกสุนัขมาให้เลือกกิน สุนัขคงไม่เลือกกินเหล้าแต่คงเลือกกินข้าวเพราะธรรมชาติของสุนัขไม่กินเหล้า การที่สุนัขไม่เลือกกินเหล้า นั้นเป็นเพราะธรรมชาติของสุนัขนั่นเองลักษณะเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นคุณธรรมจริยธรรม

2. จริยธรรมบังคับ เป็นลักษณะการทำดีละเว้นชั่วเพราะถูกบังคับให้ทำ อาจเป็นการบังคับด้วยกฎหมาย ระเบียบประเพณี เช่น เมื่อขับรถไปอยู่เลนซ้ายตรงสี่แยกไฟแดง ก็เลี้ยวซ้ายไม่ขวางผู้อื่นทั้งๆ ที่ตนเองต้องการจะขับตรงไปเป็นต้น การทำตามกฎหรือถูกบังคับเริ่มมีจริยธรรมแต่จริยธรรมระดับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบ การจัดจริยธรรมลักษณะนี้ต้องพิจารณากรอบกฎเกณฑ์ประเพณีหรือกติกาที่บังคับเป็นสำคัญ

3. จริยธรรมเจตนา เป็นจริยธรรมระดับสูงสุดเป็นการกระทำดีละเว้นชั่ว อันเกิดจากเจตนาที่ตั้งใจจะกระทำหรือไม่กระทำ โดยผู้เรียนรู้ได้เองว่าควรทำหรือไม่ควรทำด้วยตัวเองไม่ใช่บังคับ จึงเป็นจริยธรรมในระดับนี้ ซึ่งจริยธรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนมากที่สุด การวัดและประเมินผลต้องสามารถวัดทำได้ถึงระดับนี้ด้วย

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม

จริยธรรมของแต่ละคนแตกต่างกันเพราะมีสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีการเรียนรู้ มีแรงจูงใจ มีการสังเกต มีความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมมาก ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมมีดังนี้คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีต้นไมจริยธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ทฤษฎีนักจิตวิเคราะห์ของ Freud (อ้างใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 32-38) เป็นทฤษฎีที่มีหลักการว่า กฎระเบียบ คำสั่งสอนของบิดามารดา วัฒนธรรม ความคับข้องใจทางจิตกักขังในระดับที่พอดี เป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม คือ ความสำนึกผิดชอบชั่วดีโดยอัตโนมัติ หลักการที่เด็กได้รับการอบรม ได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในโอวาท คำสอนของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิด และเลียนแบบอย่างที่ดีจากบุคคลเหล่านั้นมาสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้จนเกิดความเคยชินจนเป็นแบบอย่างที่ดี มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) มีรายละเอียดดังนี้

อิด (Id) เป็นจิตไร้สำนึก (Unconscious) เป็นระดับของจิตที่อยู่ภายใต้จิตใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ติดต้ามมาแต่กำเนิด สัญชาตญาณบางอย่างถูกเก็บไว้ที่จิตไร้สำนึก เช่น สัญชาตญาณของการอยากมีชีวิตอยู่ อยากสร้างสรรค์ อยากมีความรัก โดยปราศจากเหตุผลทำตามกิเลสตัณหา เป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่น่ากลัว

อีโก้ (Ego) เป็นบุคลิกภาพที่พัฒนามาจาก อิด (Id) โดยอาศัยหลักแห่งความเป็นจริง เหตุผลหรือการกำหนดรู้ การเรียนรู้ ความฉลาด ความคิด เป็นข้อกำหนดจิตใจสำนึกให้แสดงบางสิ่งบางอย่างออกมาอย่างมีเหตุผล อย่ามีความคิด ไม่ทำตามใจตนเอง

ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นเรื่องของการประพัตติที่สังคมยอมรับและละเว้นสิ่งเลวที่สังคมไม่ยอมรับ Super Ego แบ่งได้ 2 ประเภท คือ Conscious เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการคอยบอกให้หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนานั้น เช่น ชู่ว่าจะทำโทษ ชี้ให้ละอายแก่ใจที่จะทำสิ่งที่ไม่ดี และอีกประเภทหนึ่งคือ Ego-ideal เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเสริมแรงทางบวก เช่น การยอมรับ การชมว่าเก่ง

1.5.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดิวราสามารถสรุปแนวคิดในการพัฒนาจริยธรรมไว้ได้ดังนี้ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, หน้า 292-294)

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ การเรียนรู้ของคนเรานั้นเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ซึ่งกลายเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรม เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นบุคคลก็จะมีคามคาดหวังล่วงหน้าเกี่ยวกับการเกิดผลจากการกระทำนั้นได้ ทำให้ตัดสินใจได้ว่าควรทำหรือไม่ควรทำ
2. วิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ซึ่งมีทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์อ้อม โดยสังเกตจากการอ่าน การฟัง การบอกเล่า ที่เกิดกับผู้อื่น ทำให้คนเรามีการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง
3. ความเชื่อ ผลจากการเรียนรู้ในรูปแบบความเชื่อ ว่า สิ่งหนึ่งจะสัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เกิดจากการสังเกตและการคิดของบุคคล รวมทั้งจากการบอกเล่าของบุคคลอื่น ความเชื่อนี้สามารถกำหนดพฤติกรรมของบุคคลได้
4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความรู้และความเข้าใจ บุคคลมีความรู้และความเข้าใจได้ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ตนรู้ได้ รวมทั้งมองเห็นผลของการกระทำที่ตามมาซึ่งอาจดีหรือเลวทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าควรทำหรือไม่ควรทำ

5. จริยธรรมหมายถึง หลักการ กฎเกณฑ์ แนวทางการประพฤติ ปฏิบัติ บุคคลสามารถประเมินของความถูกต้องของการกระทำ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามหลักการของการประพฤติ พฤติกรรมของบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการตัดสินใจความถูกต้องของพฤติกรรมจึงต้องใช้เกณฑ์ที่ต่างกัน

6. บังคับตนเอง บุคคลสามารถบังคับตนเองที่จะประพฤติ หรือละเว้นการประพฤติได้ตามมาตรฐานของตนเอง ตามการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและอ้อมของตน หากการเสริมแรงเสริมไปในทางบวก ก็มีแนวโน้มที่จะละเว้นไม่ปฏิบัติให้ทำสิ่งที่ไม่ดีและประพฤติในสิ่งที่ดีตาม

7. จากทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคม เป็นแนวทางการพัฒนาจริยธรรมทางการเรียนรู้ทางสังคม การพัฒนาการปลูกฝังจริยธรรม มี 3 ประการคือ

7.1 ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของการตัดสินความถูกต้องของการกระทำ

7.2 ความเชื่อในความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมกับการกระทำ

7.3 ความสามารถในการบังคับตนเอง

วิธีปลูกฝังจริยธรรมมีอยู่ 3 วิธี

1. การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินแลกเปลี่ยนประสบการณ์รวมทั้งการพัฒนาความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลจากการกระทำ

2. การตัวอย่าง คนเราชอบการเรียนรู้แบบ การมีตัวอย่างเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ตัวอย่างจากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีต่อความรู้ความเข้าใจและความรับผิดชอบที่ดี

3. การอธิบายเป็นการทดชี้แนะ แนะนำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ หลักการ มองเห็นความสัมพันธ์ เห็นตัวอย่างจากการสังเกตตน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อและนำไปปฏิบัติได้ จะได้เห็นว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่กล่าวมา กระบวนการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ในลักษณะเดียวกันคือ มีลำดับของการพัฒนา โดยอาศัยในการพัฒนาหลายด้าน เช่น สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม สุขภาพจิตเพื่อให้มี เหตุผลเชิงจริยธรรมลำดับขั้นจนถึงขั้นสูงสุด

1.5.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางารรู้คิด (Cognitive Development Theory)

เพียเจต์ (Piaget) เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล เพียเจต์ ได้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้นคือ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545, หน้า 47-64)

1. ขั้นประสาทสัมผัสและเคลื่อนไหว (แรกเกิด – 2 ปี) เด็กมีพฤติกรรมทางประสาทสัมผัสอย่างง่ายๆ เช่น ดูดม ร้องไห้ ก่อให้เกิดพัฒนาการทางความคิด เริ่มมีโครงสร้างความคิดของสิ่งที่เขาพบเห็น แต่เป็นความคิดที่ไม่ใช้เหตุผล

2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (2-7 ปี) เป็นลำดับที่คุณภาพของความคิดเกิดขึ้นในสมองมากขึ้น เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์เลียนแบบบุคคลอื่นได้ ตอนปลายของขั้นนี้ เมื่อเด็กใช้ภาษาติดต่อและมีสังคมกว้างขวางขึ้น จึงเริ่มพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์บ้าง แต่ความคิดส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของการเรียนรู้

3. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (7-11 ปี) เด็กมีความคิดเชิงตรรกศาสตร์ ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เหตุการณ์ที่มองเห็นหรือจับต้องได้การค้นหาคำความจริงที่

เกี่ยวข้องกับวัสดุ และสิ่งแวดล้อมจะมีแบบแผนและไม่ติดอยู่กับการรับรู้เช่นขั้นก่อน แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่มีสมมติขึ้น ปัญหาที่เกี่ยวกับถ้อยคำสั้นๆ ปัญหาที่มีความซับซ้อนมาก

4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (11 ปีขึ้นไป) พัฒนาการทางความคิดของเด็กขั้นสูงสุด เด็กสามารถค้นหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหาทางรูปธรรมได้ สามารถปฏิบัติการทางตรรกศาสตร์ ได้อย่างสมบูรณ์

จากพัฒนาการทางสติปัญญาทั้ง 4 ขั้นนี้ เพียเจต์ ได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม เป็น 3 ขั้นดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี) ยังไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัสและมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น
2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (อายุ 2-8 ปี) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอยของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อนปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในระยะแรกจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8 ปีขึ้นไป) สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ประกอบการตัดสินใจ มีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม เริ่มมีความคิดและตั้งเกณฑ์ที่เป็นของตัวเองได้

จากผลการศึกษารวบรวมในระยะยาวต่อมา เพียเจต์ ได้ตั้งเกณฑ์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ 6 เกณฑ์ คือ

1. การตัดสินใจจากเจตนาของการกระทำ เด็กเล็กจะตัดสินใจการกระทำจากปริมาณสิ่งของ ส่วนเด็กโตจะตัดสินใจจากเจตนาของการกระทำ
2. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์จากผู้อื่น เด็กเล็กจะตัดสินใจการกระทำ โดยยึดเอาความเชื่อความเห็นชอบของผู้ใหญ่ว่าดี ในขณะที่เด็กโตจะยึดเอาเหตุผลและสถานการณ์ประกอบการตัดสินใจ
3. ไม่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ เด็กเล็กจะตัดสินใจว่าดี ไม่ได้เพราะถูกลงโทษแต่เด็กโตจะตัดสินใจการกระทำได้ไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับเกณฑ์และเกิดอันตรายกับบุคคลอื่น
4. ใช้วิธีการแก้แค้น จริยธรรมเด็กเล็กใช้น้อยกว่าเด็กโต
5. ใช้ในการลงโทษเพื่อตักเตือน เด็กเล็กจะสนับสนุนการลงโทษอย่างหนักเพื่อแก้นิสัยแก้เด็กโตไม่ค่อยเห็นด้วย
6. หลักธรรมชาติของความโหดร้าย เด็กเล็กจะถือว่าการทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษจากพระเจ้า

1.5.4 ทฤษฎีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม (The Cognitive Theory of Development of Moral Reasoning Ability)

โคลเบอร์ก ได้เสนอทฤษฎีนี้ตามพื้นฐานจากทฤษฎีพัฒนาการรู้คิดของเพียเจต์ คือเชื่อว่า จริยธรรมมีพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะ เพราะจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญาเมื่อนุชนมีการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ มีความสัมพันธ์กับอายุ กาลเวลา สถานที่ วัฒนธรรม และสภาพการณ์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2545, หน้า 68-75)

โคลเบอร์ก ได้เสนอว่าพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม แบ่งออกเป็น 6 ขั้น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-conventional level)

เด็กอายุ 2 ถึง 10 ขวบ จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ โดยเด็กจะปฏิบัติตามสิ่งที่พ่อแม่บอกให้กระทำและเรียนรู้ว่าสิ่งใดดีหรือสิ่งใดไม่ดี จากผลที่เด็กกระทำแล้ว โดนลงโทษทางกายหรือได้รับรางวัล เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ออกเป็น 2 ขั้นได้แก่

ขั้นที่ 1 หลักการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ขั้นนี้เป็นพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นแรก เป็นจริยธรรมของเด็กอายุ 2 ถึง 7 ขวบ เด็กตัดสินใจหรือยอมกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เพราะความกลัวความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษทางกาย

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล เป็นจริยธรรมของเด็กอายุ 7 ถึง 10 ขวบ เด็กจะเรียนรู้ว่า การกระทำที่ถูกต้อง คือ การกระทำที่ได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ มักปรากฏการให้เหตุผลในการกระทำในจริยธรรมขั้นนี้ เช่น เด็กจะทำตามคำสั่ง ก็ต่อเมื่อมีสิ่งของตอบแทน

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional level)

เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้เป็นของเด็กที่มีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมมากขึ้นซึ่งโดยส่วนมาก คือ เด็กในอายุระหว่าง 10 ถึง 16 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็กได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากหลายแหล่งโดยเฉพาะครอบครัว เพื่อนและสังคม อิทธิพลจากแหล่งเหล่านี้จึงมีผลต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก และการแสดงบทบาทของตนตามที่สังคมคาดหวังได้ในระดับนี้แบ่งเป็นอีก 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ในช่วงนี้ เหตุผลที่สำคัญในการที่เด็กตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม เกิดจากการที่เด็กรู้สึกว่าจะสิ่งที่ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำนั้น ได้รับความเห็นชอบ ยินยอม หรือเป็นไปตามที่บุคคลรอบข้างคาดหวังหรือยอมรับ ดังนั้นเด็กในช่วงอายุ 10 ถึง 13 ปี มักมีพฤติกรรมคล้ายตาม พฤติกรรมเลียนแบบ หรือ พฤติกรรมที่ทำให้ตนเป็นจุดเด่น เพื่อเรียกร้องความสนใจและยอมรับจากผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับในสังคม ในขั้นนี้บุคคล
กระทำการต่างๆ ตามกฎระเบียบสิ่งที่สังคมกำหนดโดยไม่คำนึงถึงญาติหรือพวกพ้องเพื่อนฝูงเป็น
จริยธรรมของเด็กอายุ 13 ถึง 16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level)

เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้เป็นของบุคคลที่อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป บุคคลจะ
กระทำการใดตามความคิดและเหตุผลของตน ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมแล้วตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง
ยุติธรรม และ/หรือ ยึดประโยชน์ของส่วนรวมหรือสังคมโดยแบ่งได้เป็นอีก 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา บุคคลจะยึดข้อตกลงเพื่อประโยชน์
ส่วนรวมและความถูกต้องเป็นหลัก ซึ่งข้อตกลงและความถูกต้องเป็นไปตามสิทธิของตนและของผู้อื่น
เช่น การเคารพสิทธิมนุษยชน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล บุคคลจะแสดงเหตุผลที่เป็นหลักสากล ไม่
ยึดติดต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมของตน บุคคลมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด
ตามหลักอุดมคติสากล เพราะประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ขั้นนี้จะปรากฏในผู้ใหญ่

วิธีปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก ไม่อาจกระทำด้วยการสอน หรือ
การปฏิบัติเป็นตัวอย่างได้ และไม่อาจเรียนรู้ด้วยการกระทำต่างๆ จริยธรรมสอนกันไม่ได้ จริยธรรม
พัฒนาขึ้นมาด้วยการนิรนัยของแต่ละคนตามลำดับขั้นและพัฒนาการของสติปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ
ดังนั้น หากยังไม่ถึงวัยอันควรจริยธรรมบางอย่างก็ยังไม่เกิด

1.5.5 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุ
นาวัน (2544, หน้า 124) ได้ทำการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนและประชาชนชาวไทยมาตั้งแต่ปีพ.ศ.
2517 จนถึงปัจจุบัน และได้เสนอเป็นทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับประชาชนชาวไทย เพื่อใช้เป็นแนว
ทางการวิจัยและพัฒนาคนไทย โดยมีกรอบแนวคิดที่เป็นจุดเด่นของทฤษฎีนี้คือ ลักษณะพื้นฐานทาง
จิต และองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมบุคคลให้เป็นคนดี
และเป็นคนเก่งของสังคม โดยได้แบ่งต้นไม้อจริยธรรมออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ส่วนของดอกและผลไม้บนต้น เปรียบเสมือนเป็นลักษณะพฤติกรรมของการทำดี
ละเว้นความชั่ว เช่น พฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นพฤติกรรม
ของพลเมืองดี

2. ส่วนของลำต้นที่สมบูรณ์ เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุของ
พฤติกรรมที่ดี เก่ง มี 5 ประการ คือ

2.1 มีทัศนคติ ค่านิยมที่ดี และมีคุณธรรม

2.2 มีเหตุผลเชิงจริยธรรม

2.3 ลักษณะมุ่งอนาคต คาดการณ์ไกล

2.4 ความเชื่ออำนาจในตน

2.5 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3. ส่วนของรากต้นไม้ เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐาน ส่วนของรากจะ
 ขอนไขหาอาหารเลี้ยงลำต้นให้สมบูรณ์ แข็งแรง มี 3 ประการ คือ

3.1 สติปัญญา

3.2 ประสบการณ์ทางสังคม

3.3 สุขภาพจิตดี

บุคคลที่มีพื้นฐานลักษณะทางจิตทั้ง 3 ประการ และเหมาะสมกับอายุ เปรียบได้กับ
 คนที่เป็นบัวเหนือน้ำในพระพุทธศาสนา ซึ่งพร้อมจะรับการพัฒนา ทฤษฎีต้นไม้ของคนไทยจึงให้
 ข้อสรุปว่า ถ้าต้องการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งและเป็นคนดี จะต้องพัฒนาลักษณะจิตใจ ทั้ง 8 ประการ
 ที่ระบุไว้ที่ลำต้น และรากต้นไม้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าที่จะเห็นแก่ตัวหรือพวกพ้อง
2. การที่บุคคลสามารถคาดการณ์ไกล และรู้จักบังคับตนเองให้อดได้ รอได้
3. เป็นผู้ที่เชื่อว่าทำได้ดี
4. มีความวิริยะอุตสาหะ ฝ่าฟันอุปสรรค จนความสำเร็จตามเป้าหมาย
5. มีความพอใจ และเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษความชั่วร้ายต่างๆ
6. ความเฉลียวฉลาด สามารถเข้าใจและคิดในระดับนามธรรม
7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีประสบการณ์ทางสังคมสูง
8. มีสุขภาพจิตดี มีความวิตกกังวลน้อย หรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

1.6 แนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาจริยธรรม

จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อบุคคลในสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ทั้งภาครัฐและ
 ภาคเอกชนต่างตระหนักถึงความจำเป็นในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมให้กับสมาชิกของสังคม และ
 เยาวชนของไทยเราซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนที่ในอนาคตจะเป็นกำลังของประเทศชาติ จึงจำเป็นต้อง
 ให้ความสำคัญกับเรื่องของจริยธรรมเป็นอย่างมาก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างใน เพ็ญญา หงส์ทอง, 2543, หน้า 15 – 16) ได้
 เสนอแนะวิธีการส่งเสริมและยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมไว้ดังนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูง นักจิตวิทยา ได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าเด็กที่ใช้ ทั้งนี้
 เพื่อให้เด็กได้รู้ในขั้นสูงกว่าตนที่มีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบเหตุผลเดิม

ของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้สึกที่ขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งนี้จะเป็เครื่องกระตุ้นให้เด็กปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจ และยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าตนได้

2. การอบรมทางศาสนา การฝึกอบรมจริยธรรม โดยการอบรมทางศาสนาด้วยวิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของศาสนาและปรัชญาทางศาสนาในเรื่องการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมปลูกฝังทัศนคติอันดีต่อคุณธรรมและฝึกปฏิบัติรักษาศีลด้วยการสำรวมมีการฝึกสมาธิและภาวนาลอดจนการช่วยพัฒนาวัดและศาสนาสถานควรฝึกอบรมดังกล่าวมีประโยชน์ในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3. การให้แสดงบทบาท วิธีนี้เกิดจากความเข้าใจว่าการที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่น ได้ดีนั้นต้องให้เข้าใจมีโอกาสแสดงบทบาทอื่นนอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่และบทบาทนี้เกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบิร์ก ได้กล่าว การสวมบทบาทนั้นได้แก่การรับเอาทัศนคติของผู้อื่นการรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของผู้อื่น กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิด ความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมไปยึดอยู่ แต่ตนเอง

4. การใช้กลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้วิธีพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนๆ ไปโดยง่าย การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมเช่นจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โดยแย่งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาจะมีโครงสร้างของความรู้ และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะใช้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เป็นสิ่งช่วยในการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ผู้ทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ทดลองทำพฤติกรรมนั้นๆ ตามแบบได้ เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองอีกวิธีหนึ่ง ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มากคือ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่และเพื่อน

ผกา สัตยธรรม (2528, หน้า 42 – 43) ได้เสนอแนะการส่งเสริมจริยธรรมดังนี้

1. ฝึกให้รู้จักหาเหตุผลในการคิดพิจารณาเรื่องต่างๆ ถึงการกระทำที่ควรทำหรือไม่ควรทำ

2. ครูควรมีความเข้าใจในหลักจริยธรรม เพื่อนำไปจัดกิจกรรมฝึกให้เด็กได้กระทำ และสามารถไปใช้ในชีวิตจริงจากการเรียนรู้

3. การปฏิบัติตนของครูจะเป็นตัวอย่างที่มีค่าสำหรับนักเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดี จะทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจ และเกิดความศรัทธาในการปฏิบัติตาม

4. การสร้างความเชื่อมั่นให้เห็นคุณค่าจริยธรรม เพื่อให้เกิดความเชื่อและมีศรัทธาใน พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

5. ควรติดตามผล ทั้งการปฏิบัติและการสังเกตพฤติกรรม

พรพิมล ไวยางกูร (2548, หน้า 146) ได้สรุปว่า จริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับ เยาวชนควรเป็น 6 แนวทาง ดังนี้

1. จริยธรรมต่อตนเอง ประกอบด้วย การมีวินัยในตนเอง การรับผิดชอบต่อตนเอง ความขยันหมั่นเพียร การมีความอดทน การประนีประนอม การประหยัด การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ความยุติธรรม คุณธรรม ความกล้าหาญ การรู้จักประมาณและความซื่อสัตย์

2. จริยธรรมทางสังคม ประกอบด้วย การมีระเบียบวินัยในการทำงานเป็นหมู่คณะ การเคารพต่อกฎกติกาของสังคม ความรับผิดชอบต่อครอบครัว สังคม การสร้างเสริมความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม การรู้จักสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนการมีความสามัคคีในหมู่คณะ

3. จริยธรรมทางการเมือง ประกอบด้วย ความจงรักภักดีและมีความรับผิดชอบต่อ ประเทศชาติ การเสียสละในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. จริยธรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การมีความซื่อสัตย์สุจริต ความ ขยันหมั่นเพียร การอดออม การรู้จักเลือกบริโภค

5. จริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การรู้จักใช้ และอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การช่วยเหลือนกดูแลรักษาความสะอาด การใช้ของสาธารณะอย่างประหยัดรู้ คุณค่า

6. จริยธรรมในอาชีพ คือ การรวมกลุ่มเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น งานด้าน การรักษาพยาบาล งานก่อสร้างอาคารสถานที่การรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพให้มีอำนาจในการ ต่อรองที่บางครั้งอาจบังคับกฎหมายได้ ถ้าหากผู้บริการเหล่านี้ไม่มีจริยธรรมแห่งอาชีพเพียงพอเป็น การใช้กฎหมายมากกว่ากฎหมาย แนวทางแก้ไขคือการกำหนดมาตรฐานหรือจรรยาบรรณในวิชาชีพ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการทำงาน มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีจิตสำนึกถึงผลงานที่คุณค่า และ รับผิดชอบต่อสังคม ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเพียงอย่างเดียว

สรุปได้ว่าการส่งเสริมและการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนนั้น คือ การ เริ่มต้นจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ให้ความรักความอบอุ่น ให้เรียนรู้จากตัวแบบที่ถูกต้องจาก บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดโดยเฉพาะพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี และให้เวลากับลูกอย่างสม่ำเสมอ ไม่ควร

ปล่อยปะละเลยให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมจากสื่อเทคโนโลยีจนเกิดการเรียนรู้แบบผิดๆ ควรมีการชี้แนะว่าพฤติกรรมไหนควรทำ ไม่ควรทำ ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและกฎหมายของสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักเบญจธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.1 ความหมายของเบญจธรรม

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2535 : 195-196) ได้กล่าวถึงที่มาของเบญจธรรมว่า มีแตกต่างกันไปบ้าง เพราะท่านผู้รู้ผู้ขึ้นเป็นหมวดธรรมในภายหลัง ซึ่งหัวข้อเหล่านี้ส่วนใหญ่ ประมวลได้จากความท่อนท่ายของกฎศีลธรรมบถข้อต้นๆ พร้อมกันนี้ นอกจากนั้นยังได้ให้ความหมายของเบญจธรรมไว้ว่า เบญจธรรม หรือ เบญจกัลยาณธรรม หมายถึงธรรม 5 ประการ หรือ ธรรมอันดี 5 ประการ คุณธรรม 5 ประการ คู่กับศีล 5 ประการ เป็นธรรมที่เกื้อกูลแก่การรักษาศีล 5 ผู้รักษาศีล 5 ครมมีไว้ประจำใจ

ส่วนพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, 2544 : 100) ได้ให้ความหมายว่า เบญจธรรม คือ ข้อที่ควรประพฤติซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า บลอดเวรปลดถัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้ทำ 5 ข้อ คือ (1) เมตตา กรุณา (2) สัมมาอาชีวะ ประกอบสัมมาอาชีพ (3) กามสังวร สำรวมในกาม (4) สัจจะ (5) สติสัมปชัญญะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 140) ให้คำนิยามและความหมายไว้ว่า เบญจธรรม หมายถึง ข้อควรปฏิบัติ 5 ประการ ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี มีคุณธรรม มีกาย วาจา ใจ ที่สะอาดงดงาม (1) เมตตา (2) สัมมาอาชีวะ (3) กามสังวร (4) สัจจะ และ (5) สติสัมปชัญญะ และผู้ที่ได้รับผลมาจากการกระทำนั้นจะมีความสุข

บุญมี แพนแก้ว (2545, หน้า 85) ให้คำนิยามและความหมายไว้ว่า เบญจธรรม หมายถึง ธรรมที่ดีงาม ธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ที่คู่กับศีล 5 ดังนี้

1. เมตตา กรุณา คือความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
2. สัมมาอาชีวะ คือการประกอบสัมมาชีพ
3. กามสังวร คือการสำรวมในกาม
4. สัจจะ คือการพูดความจริง
5. สติสัมปชัญญะ คือความระลึกได้และความรู้ตัว

ความหมายของเบญจธรรมหรือเบญจกัลยาณธรรม อันหมายถึงธรรมที่ทำให้หรือส่งเสริมให้บุคคลงาม 5 ประการอันเป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีลเป็นข้อปฏิบัติยิ่งขึ้นไปคือเมื่อมีศีลแล้ว ควรจะปฏิบัติธรรมให้ดียิ่งขึ้นไปกัลยาณธรรมมี 5 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะและ สติสัมปชัญญะ

2.2 องค์ประกอบของเบญจธรรม

พระพุทธเวที (ประยูรย์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบไว้ดังนี้ (2535)

1.เมตตากรุณา (Loving-kindness and compassion) คือ ความรักใคร่

ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ และความสงสารในการช่วยเหลือให้พ้นจากความยากลำบาก เป็นคุณธรรมที่ปฏิบัติกับศีลข้อที่ 1 มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปันน้ำใจให้สังคม มีจิตใจเมตตาปราณีต่อเพื่อนมนุษย์ หรือแม้กระทั่งต่อหมู่มสัตว์ทั้งหลาย มักจะมีหน้าตาที่ผ่องใสยิ้มแย้มมีสง่าราศี ผิดกับคนที่มิจิตอาฆาตพยาบาทเบียดเบียนต่อผู้อื่น ความเมตตาอย่างไม่มีประมาณนี้ ถือว่าเป็นตัวยาทิวิเศษในการที่จะเสริมความงามให้อย่างยิ่งยวด

ลักษณะของคนมีเมตตากรุณา คือ เป็นคนมีอัธยาศัยดี มีไมตรี มีความเผื่อแผ่ ซื่อซน ไม่ซ้ำเติมใคร ปลอบใจ ปลอบใจ ไม่ทอดทิ้ง ไม่โกรธ ไม่ขู่ผู้น้อยกว่า ช่วยเหลือไม่ให้เกิดเขิน รักษาสิ่งของหรือเก็บสิ่งของคืนให้ ไม่เอะอะแยะ ไม่สบประมาท ไม่กลั่นแกล้ง และอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า คนเมตตาต้องไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่อิจฉาริษยาคน ไม่ผูกอาฆาต ไม่พยาบาท ไม่จองเวร ไม่เบียดเบียน เพราะความเมตตาเมื่ออยู่กับผู้ใดผู้นั้นจะมีความสุข

2.สัมมาอาชีพะ (Right means of livelihood) คือ การหาเลี้ยงชีวิตโดยการประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติกับศีลข้อที่ 2 ไม่หลอกลวงหรือโกงคนอื่นให้เสียหายไม่น้อยราษฎรบังหลวงไม่ทรยศต่อสังคมประชาชนดีเช่น ค้าขายสุจริตประเพณีเป็นต้น ไม่เป็นการลักเล็กขโมยน้อย อันจะก่อความเดือดร้อนตามมา เพราะการเห็นแก่สิ่งเล็กน้อย เห็นว่าไม่มีใครรู้ แต่ถึงแม้ว่าใครรู้ ฟาก็รู้ ถึงแม้ฟ้าไม่รู้ แต่เรารู้ ทำมาหากินที่สุจริตแล้วจะรวยช้า แต่ก็มีสุขนาน ดีกว่าทุจริตประพตติมิชอบ รวยเร็ว แต่ก็อยู่ไม่นาน อยู่ได้ด้วยความหวาดระแวงไม่มีความสุขหน้าตาที่ไม่ผ่องแผ้วอันเกิดจากจิตใจที่ไม่สะอาด

สัมมาอาชีพะ เป็นหนึ่งใน มรรคมีองค์แปดเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต ขรทวิส สัมมาอาชีพะ หมายถึง การเว้นมิจอาชีพะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือการแสวงหาปัจจัยมาบริโภคที่มิชอบ คือการโกงหรือหลอกลวง เว้นการประจบสอพลอ การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ หรือคือการแสวงหาลาภโดยไม่ประกอบด้วยความเพียร (สัมมาวายามะ) คือขี้เกียจ อยากได้มาง่ายๆโดยไม่อาศัยกำลังแห่งสติปัญญาและแรงกาย ข้ำโลกจนไม่ชอบธรรม เช่น เบียดเบียนลูกจ้าง และทำลายสิ่งแวดล้อม สังคม เพื่ออย่างได้มาก เสียให้น้อย รวมถึงการไม่ประกอบมิจอาชีพะ 5 ประเภท ดังนี้

1. สัตตวนิชา คือ การขายอาวุธ ได้แก่ อาวุธปืน อาวุธเคมี ระเบิด นิวเคลียร์ อาวุธอื่นๆ เป็นต้น อาวุธเหล่านี้หากมีเจตนาเพื่อทำร้ายกัน จะก่อให้เกิดการทำลายล้างซึ่งกันและกัน โลกจะไม่เกิดสันติสุข

2. สัตตวณิชชา หมายถึง การค้าขายมนุษย์ ได้แก่ การค้าขายเด็ก การค้าทาส ตลอดจนการใช้แรงงานเด็กและสตรีอย่างทารุณ รวมถึงการขายตัวหรือขายบริการทางเพศ

3. มังสวณิชชา หมายถึง ค้าขายสัตว์เป็น สำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหารเป็นการส่งเสริมให้ทำผิดศีลข้อที่ 1 คือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

4. มัชชวณิชชา หมายถึง การค้าขายน้ำเมา ตลอดจนการค้าสารเสพติดทุกชนิด

5. วิสวณิชชา หมายถึง การค้าขายยาพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสัตว์

3. กามสังวร (Sexual restraint) หมายถึง การระมัดระวัง การยับยั้งควบคุมตนเองในเรื่องของการละเมิดสิทธิทางเพศเป็นคุณธรรมที่ปฏิบัติคู่กับเบญจศีลข้อที่ 3 คือ กามเมสุมิจจา จาราวรมณี รู้จักควบคุมตนในเรื่องกามารมณ์ ความต้องการทางเพศให้พอเหมาะพอดี ไม่ให้หลงไหลในรูปเสียง กลิ่น รส สัมผัส ตามกระแสแพ้นิยม ที่ผิดธรรมชาติทางหรือเกินพอดี จนทำให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมต้องเดือดร้อน พอใจยินดีในคู่ครองตัวไม่มัวเมาเข้าสู่จนเกินงาม ควบคุม และยับยั้งอารมณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา รักษาจิตของตนดี ไม่ให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล เพราะบางครั้งอำนาจของอารมณ์อาจนำให้นาคตพังทลายลงได้ในพริบตาอันมีความน่ารังเกียจต่อผู้พบเห็น ฉะนั้นจะทำอะไรก็ให้อยู่ในความพอดี เมื่อพอดีก็จะพองามความงามที่แท้จริงก็จะตามมา โดยเรียนรู้ควบคุมตนเองในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย ได้แก่

1. รู้จักพิจารณาเลือกสิ่งที่จะดูระมัดระวัง แยกแยะได้อย่างรู้เท่าทัน และเรียนรู้ให้เกิดความรู้จากสิ่งนั้นๆ เช่น ดูรายการโทรทัศน์ รายการใดควรดูไม่ควรดู เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ รู้จักหลีกเลี่ยงละเว้น

2. รู้จักควบคุมตนเอง รู้จักความพอดี ความเหมาะสม รู้จักประมาณ ไม่ปล่อยตัวปล่อยใจให้ลุ่มหลงมัวเมาในสิ่งที่ดีที่ฟัง ซึ่งทำให้เบี่ยงเบนพรัดพราย สูญเสียเวลา เสียสุขภาพ เสียการเล่าเรียน เสียตัว เสียใจ และเสียชีวิต

3. ไม่เห็นแก่ความบันเทิงสนุกสนานเพียงเพราะความชอบใจหรือไม่ชอบใจ แต่ต้องเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจนเกิดความรู้ (knowledge) ความจริง (Truth) คุณค่า (Value) และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

4. สัจจะ (Truthfulness) หมายถึง ความเป็นคนซื่อสัตย์ ซื่อตรงไม่คดโกงเป็นคนพูดคำจริงมีสัจวาจา (True speech) เป็นคุณธรรมที่ปฏิบัติคู่กับศีลข้อที่ 4 คือ มุสาวาทาเวรมณี มีความซื่อสัตย์สุจริตซื่อตรงต่อหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ จริ่งใจต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่กลับกลอกที่เรียกว่าหน้าไหว้หลังหลอก เป็นคนตรงต่อหลักการและความถูกต้อง การเป็นคนมีสัจจะจะเป็นเสน่ห์อย่างมากในการเข้าสังคม เป็นที่เชื่อถือของคนในสังคมไม่ว่าใครก็ตามจะให้ความ

ไว้วางใจ อย่างไม่รีรอ นับว่าเป็นความงามที่มีผลสำคัญต่อชีวิต หน้าที่ การงาน อันจะส่งผลถึงอนาคต ความมั่นคงในชีวิต

ลักษณะของสัจจะมี 5 ประการ ได้แก่

1. สัจจะต่อความดี คือ การประพฤติตนเป็นคนเที่ยงแท้ มั่นคงต่อความดีไม่หันเหไป ในทางชั่ว ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์เช่นไร ในทางปฏิบัติ การจะมีสัจจะต่อความดีได้นั้น ต้องคิดให้ เห็นถึงคุณความดีได้อย่างแจ่มแจ้ง และเห็นโทษของความชั่วได้ชัดเจน พยายามรักษาความดีในตนไว้ ถ้าเป็นฆราวาสก็ต้องละ กรรมกิเลส 4, อคติ 4, อนุสัย 6 และต้องปรับความเห็นของตนให้ถูก ให้ เป็นสัมมาทิฐิให้ได้ หากเป็นพระก็ต้องรักษาสิกขานัย สิบทอดพระพุทธศาสนา หากเป็นฆราวาส ก็ ต้องทำมาหากินตั้งตนให้ได้ สร้างหลักฐานให้กัมบาศตระกูล ใครจะอยู่ในหน้าที่อะไรก็ต้องพยายามหา ดีของตนให้ได้ หากหาหนทางเสียแล้วก็จะเสียความจริงต่อความดี

2. สัจจะต่อหน้าที่ คือ การที่ใครก็ตามที่เกิดมาย่อมมีหน้าที่ติดตัวมาด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น จึงควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ใครเป็นสามีก็รับผิดชอบหน้าที่สามี เลี้ยง ครอบครองให้ดี ไม่ปันใจให้หญิงอื่น จริงใจกับภรรยา ใครเป็นภรรยาก็จริงใจต่อหน้าที่ของภรรยา ดูแล การงานในบ้านให้เรียบร้อย ไม่เที่ยวเตร่ ไม่เล่นการพนันเมาเหล้าอุรภัย เป็นลูกก็ต้องมีความ รับผิดชอบว่า เราเป็นลูกมีหน้าที่รักษางศ์ตระกูลให้ดี ให้อุปการะแม่แก่พ่อแม่ ก็ต้องเลี้ยงดูท่าน ทหารก็ จริงใจลงไปในหน้าที่ทหาร เป็นตำรวจก็รับผิดชอบหน้าที่ของตำรวจ ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร ก็ทุ่มไป กับหน้าที่ของตัวเองให้เต็มที่ หากทำเช่นนี้ได้จึงเรียกว่า มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

3. สัจจะต่อการทำงาน คือ การตั้งสัจจะลงไปในงาน หมายถึงการทำงานนั้นต้องทำจริง เมื่อมีหน้าที่แล้วก็ยอมมีงานตามมา คนที่ไม่จริงต่อการทำงาน มีอยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

3.1 พวก "หลอจรีต" คือ พวกที่ทำงานเสีย

3.2 พวก "สลัด" คือ พวกที่ทำงานหละหละ

3.3 พวก "อากุล" คือ พวกที่ทำงานคั่งค้าง

4. สัจจะต่อวาจา คือ จริงต่อวาจา นั่นก็คือคำพูดของเราเอง ไม่ว่าจะเป็นการพูดด้วย ปาก หรือการเขียน ตลอดจนการแสดงอาการที่เป็นการปฏิญาณต่อผู้อื่นก็ตาม จัดอยู่ในเรื่องของวาจา ได้ สัจจะต่อวาจามีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ

4.1 พูดอย่างไรทำอย่างนั้น คือ เมื่อพูดออกไปแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้ จริงตามที่พูด

4.2 ทำอย่างไรพูดอย่างนั้น คือ การพูดคำจริง เมื่อเราทำอะไรลงไปก็พูดไป ตามนั้น การกระทำต้องตรงกับคำพูดของตัวเองเสมอ

5. สัจจะต่อบุคคล คือ ต้องจริงต่อบุคคล ในที่นี้คือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเราจริงต่อบุคคลนั้น หมายถึง การเป็นผู้ที่ประพฤติต่อคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ ไม่กลับกลอก และความจริงต่อ

บุคคลจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องอาศัยความจริงใจต่อกัน ถ้าเราอยากให้คนอื่นเขาจริงใจต่อเรา เราก็ต้องให้ความจริงกับเขาด้วย

5. สติสัมปชัญญะ (Mindfulness and awareness; temperance) คือ การเป็นคนที่มีสติ (to have presence of mind) มีความรู้สึกตัวเองอยู่เสมอว่าสิ่งไหนควรทำและไม่ควรทำเป็นประโยชน์ ไม่เป็นคนขาดสติเพราะเสพติดสุรา เมรัย ยาบ้า เป็นต้นเป็นคุณธรรมที่ปฏิบัติคู่กับศีลข้อ 5 คือ สุราเมรัยมาชฌมาทฎฐานา เวมณี คือ ฝึกคนให้เป็นหนักแน่นในอารมณ์รู้จักยั้งคิดและควบคุมความรู้สึกตัวเองอยู่เสมอว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใดมีคุณให้โทษมีประโยชน์และไร้สาระตลอดจนระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาทในทุกลมหายใจเข้าออก มีสติรู้ตัวอยู่ทุกขณะจิตคิดไม่ผิดพลาด พุดไม่ผิดพลาด และทำไม่ผิดพลาดการมีสตินับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตอย่างมากความระลึกได้และความรู้สึกตัวในทุกขณะที่กระทำ จะก่อให้เกิดการผิดพลาดน้อย หรือแทบจะไม่มีเลย การมีสตินั้น เป็นข้อสำคัญที่พระพุทธองค์ได้ตรัสสอน เพราะสติเป็นหัวใจของทุกอย่าง ของทุกการกระทำ หรือที่เรียกว่า สมาธิ ก็คือการฝึกสตินั่นเองเมื่อฝึกสติบ่อยเข้า ความหลงมัวเมาในมาชา ก็จะไม่ มี เมื่อไม่มีความหลง การรู้ความเป็นจริงก็จะเกิดขึ้นมา และเมื่อที่มีสติรู้ตามความเป็นจริงแล้วจิตก็ จะไม่มีความทุกข์ เมื่อไม่มีความทุกข์ ความสุขก็จะบังเกิดเมื่อสุขบังเกิด ความสบายใจ ความผ่องใส แ่มชื่น ความปิติ เอิบอิ่ม ที่ปรากฏในใจก็จะแสดงออกมามาทางสีหน้ากิริยาท่าทาง ที่เรียบร้อย สงาม ความสวยงามที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้น

2.3- อานิสงส์และผลของการปฏิบัติเบญจธรรม

2.3.1 อานิสงส์ของการปฏิบัติเบญจธรรม

อานิสงส์ของเบญจธรรม (วิชัย ธรรมเจริญ, 2545, หน้า 260-271)

1.เมตตากรรม มีอานิสงส์ ดังนี้

- 1) นอนหลับเป็นสุข
- 2) ตื่นก็เป็นสุข
- 3) ไม่ฝันลามก ไม่ฝันร้าย
- 4) เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
- 5) เป็นที่รักของอมมนุษย์ทั้งหลาย
- 6) เทวดาย่อมรักษา
- 7) ไฟ ยาพิษ ศาสตร์ระย่อมไม่กล้ากลาย
- 8) จิตตั้งมั่นเป็นสมาธิเร็ว
- 9) สีหน้าย่อมเบิกบานแจ่มใส
- 10) ย่อมไม่หลงตาย คือ ก่อนตายก็มีสติ

11) เมื่อยังไม่ตรัสรู้ย่อมเข้าถึงพรหมโลก

2.สัมมาอาชีวะ มีอานิสงส์ ดังนี้

- 1) เป็นผู้ประพฤติดีเป็นธรรมในกิจการ
- 2) เป็นผู้ประพฤติดีเป็นธรรมในบุคคล
- 3) เป็นผู้ประพฤติดีเป็นธรรมในวัตถุ

3.กามสังวร มีอานิสงส์ ดังนี้

- 1) เป็นผู้สิ้นโทษด้วยภรรยาของตน
- 2) เป็นผู้ประพฤติดีไปตามสามี ทำให้สามีรักใคร่
- 3) เป็นผู้ไม่เสียชื่อเสียง

4.สลจจะ มีอานิสงส์ ดังนี้

- 1) มีความเที่ยงธรรม
- 2) มีความซื่อตรง
- 3) มีความจงรักภักดี
- 4) มีความกตัญญู รู้คุณผู้อื่น

5.สติสัมปชัญญะ มีอานิสงส์ ดังนี้

- 1) เป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค
- 2) เป็นผู้ไม่เลินเล่อในการทำงาน
- 3) เป็นผู้มึลสติสัมปชัญญะในการประพฤติตัว
- 4) เป็นผู้ไม่ประมาทในธรรม

2.3.2 ผลของการปฏิบัติเบญจธรรม

ผลของการปฏิบัติตามเบญจศีลเบญจธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ตามผู้วิจัยได้อธิบายความมาแล้วข้างต้น พร้อมทั้งข้อคิดของนักวิชาการเป็นเครื่องมือยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า ถ้ามนุษย์มีเบญจศีลเบญจธรรมแล้วจะทำให้มนุษย์มีบุคลิกภาพตามอานิสงส์ของศีล 5 ดังนี้

1. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ 1 แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล
2. กิตติศัพท์อันงามของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมขจรไป นี่เป็นอานิสงส์ประการที่ 2 แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล

3. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล จะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชัตติยบริษัทก็ตาม พราหมณ์บริษัทก็ตาม คหบดีบริษัทก็ตาม สมณบริษัทก็ตาม ย่อมแล้วแลแล้ว ไม่เก้อเขินเข้าไป นี่เป็น อานิสงส์ประการที่ 3 แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล

4. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่หลงลืมสติตาย เป็นอานิสงส์ประการที่ 4 แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล

5. บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล หลังจากความตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เป็นอานิสงส์ประการที่ 5 แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล

ดังนั้นสังคมที่มีผู้ปฏิบัติเบญจศีลและเบญจธรรม ย่อมเป็นสังคมแห่งการปลอดพ้นจากสิ่งเลวร้าย ไม่ต้องหวั่นไหว หรือวิตกกังวลถึงอันตราย ไม่ต้องห่วงถึงความกังวลปลอดภัยของบุตรหลาน ไม่ต้องมีการจัดระเบียบสังคม เป็นสังคมที่ปลอดจากมลภาวะที่เป็นพิษต่อจิตใจร่างกาย

3.สภาพและลักษณะของคณะครุศาสตร์

3.1 ประวัติความเป็นมา

คณะครุศาสตร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 202 ถนนช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ มีความเป็นมาพร้อมกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กล่าวคือ ก่อนจะมาเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เช่นในปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับ ตั้งแต่ พ.ศ. 2467 ก่อตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2470 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2490 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่

พ.ศ. 2503 ยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูเชียงใหม่

พ.ศ. 2518 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู 2518 ทำให้วิทยาลัยสามารถเปิดสอนระดับปริญญาตรีได้ ในสาขาวิชาต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามภารกิจทั้งหมดก็คือการผลิตและพัฒนาครู

พ.ศ. 2528 ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติวิทยาลัยครูฉบับที่ 2 ทำให้มีการแยกสาขาการผลิตบัณฑิตออกเป็น 3 สาขา คือ สาขาการศึกษา ศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์จึงได้รับการประกาศจัดตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ผลิตครูและพัฒนาครูตามภารกิจเดิมที่เคยปฏิบัติมา ชื่อในขณะนั้นเรียกว่า คณะวิชาครุศาสตร์

พ.ศ. 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวิทยาลัยครูเป็น “สถาบันราชภัฏ” ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535

พ.ศ. 2538 ประกาศใช้ พ.ร.บ. สถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 คณะวิชาครุศาสตร์ ได้รับการประกาศภารกิจที่ชัดเจนพร้อมกับปรับชื่อใหม่เป็น “คณะครุศาสตร์”

พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ลงพระราชปรมาภิไทย
พระราชทานนามเปลี่ยนสถานะสถาบันราชภัฏ เป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน
2547

3.2 ปรัชญา ปณิธาน เป้าหมายและวัตถุประสงค์

3.2.1 ปรัชญา

“ครูเป็นพลังสร้างชาติ ครุศาสตร์สร้างครู”

3.2.2 วิสัยทัศน์

ภายในปี 2555 คณะครุศาสตร์เป็นองค์กรผลิตพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มี
คุณธรรม มีความรู้และทักษะในด้านวิชาการ การวิจัย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม โดยสนองตอบความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาวิชาชีพครูให้มี
มาตรฐานสูง

3.2.3 อัตลักษณ์

“คณะครุศาสตร์สร้างครูดี มีวัฒนธรรม นวัตกรรม”

ครูดี หมายถึง การประกอบความดีในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น
การประพฤติตนดี มีคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ
การปฏิบัติดีในหน้าที่ๆ รับผิดชอบและมีความรู้ความสามารถ
การเป็นผู้มีความคิดดี มีการคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อการพัฒนาตนและ
พัฒนางาน โดยไม่หยุดนิ่ง สร้างจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวม
มีวัฒนธรรม : การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีงามต่อสังคมและท้องถิ่นเพื่อให้เกิด
“วัฒนธรรมเอาอย่างครูดี” มีการปรับตนให้ประสานสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการ
เรียนรู้ และการทำงานร่วมกับท้องถิ่น โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งการสร้างจิตอาสา เพื่อ
พัฒนาบ้านเกิด การเป็นผู้ที่ริเริ่มจุดประกายความคิด ปลุกฝัง สืบสาน และอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมอัน
ดีงามให้คงอยู่สืบไป รวมทั้งการเป็นครูที่มีวิสัยทัศน์ที่เข้าใจถึงวัฒนธรรมสากลและนำมาปรับใช้ในการ
ดำรงชีวิตและเป็นแบบอย่างที่ดีได้

นำท้องถิ่น : การนำความรู้ความสามารถและความดีที่มีอยู่ ในฐานะแม่พิมพ์ของชาติ
มาเป็นแบบอย่างในการสร้างวัฒนธรรมที่ดีงามทั้งการครองตน,ครองคนและครองงาน เพื่อให้สังคม
ท้องถิ่นเกิดความคล้อยตามและยอมรับในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ทางด้านความคิด การกระทำ
และวางตนที่เหมาะสม อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่นให้ก้าวสู่
ความเป็นสากลต่อไป

3.2.4 พันธกิจ

คณะครุศาสตร์จะเป็นแหล่งผลิตและส่งเสริมการศึกษาที่มีมาตรฐาน เป็นศูนย์ของการศึกษาค้นคว้าวิจัย เผยแพร่ข้อมูลด้านการศึกษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต โดยมุ่งสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น

1. พัฒนาหลักสูตรสาขาการศึกษาในระดับปริญญาตรีและหลังปริญญาตรีให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้และทักษะความสามารถทางวิชาการ การเรียนการสอนและการวิจัย
3. พัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีมาตรฐานสูง
4. พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีมาตรฐานกับพระครู
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการคณะครุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาล
6. พัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2.5 เป้าประสงค์

1. ผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษาในระดับปริญญาตรีและหลังปริญญาตรี โดยสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. เป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู อนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
4. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะครุศาสตร์กับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่นๆ

3.2.6 นโยบายการพัฒนาคณะครุศาสตร์

นโยบายที่ 1 พัฒนาคณะครุศาสตร์ให้สามารถแข่งขันได้ในกลุ่มสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

นโยบายที่ 2 พัฒนาคณะครุศาสตร์ให้เป็นสถาบันการผลิตพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้ใช้ครู และเป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

นโยบายที่ 3 พัฒนาคณะครุศาสตร์ให้เป็นสถาบันที่มีความเป็นเลิศด้านการผลิตครูเฉพาะทาง ได้แก่ การผลิตครูคณิตศาสตร์ ครูวิทยาศาสตร์ และครูทางภาษา

นโยบายที่ 4 พัฒนาความเป็นเลิศในการผลิตบัณฑิตที่มีทักษะทางด้านภาษาและคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ

นโยบายที่ 5 พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ในสาขาวิชา

นโยบายที่ 6 พัฒนาเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาหรือองค์กรอื่นๆ

นโยบายที่ 7 พัฒนาคณะกรรมการให้เป็นสถาบันแห่งการวิจัยเพื่อพัฒนาทางการศึกษาและด้านอื่นของท้องถิ่น

นโยบายที่ 8 พัฒนาคณะกรรมการให้เป็นแหล่งบริการวิชาการ เป็นสถาบันการฝึกอบรมทางวิชาการและวิชาชีพบนฐานความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

นโยบายที่ 9 พัฒนาคณะกรรมการเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 10 พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี คล่องตัว รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม รวมทั้งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ

นโยบายที่ 11 พัฒนาอาจารย์ให้มีประสบการณ์ทั้งด้านความรู้วิชาการ วิชาชีพ การวิจัย การสอน คุณธรรมและจริยธรรม ด้วยการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาต่อ

นโยบายที่ 12 พัฒนาความเป็นเลิศในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม และยึดวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นโยบายที่ 13 การเตรียมการย้ายการจัดการเรียนการสอนไปยังวิทยาเขตสะลง-ขี้เหล็ก

นโยบายที่ 14 บริหารจัดการคณะให้มีประสิทธิภาพผลตามเกณฑ์มาตรฐานของสมศ.และก.พ.ร. โดยให้มีผลการประเมินของแต่ละตัวบ่งชี้ไม่ต่ำกว่า 3.00

นโยบายที่ 15 บริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้โรงเรียนสาธิตเป็นแหล่งสาธิต และการทำวิจัยของการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาได้เป็นอย่างดี และพัฒนาโรงเรียนสาธิตให้เป็นโรงเรียนเพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพครู (Laboratory School) เป็นโรงเรียนเพื่อสาธิตและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Demonstration School) และเป็นโรงเรียนเพื่อการวิจัยและพัฒนา (Research and Development school)

3.2.7 สีประจำคณะ สีม่วง

3.2.8 ดอกไม้ประจำคณะ ดอกพวงคาน

3.3 ด้านการจัดการศึกษา

คณะกรรมการจัดการศึกษาในการผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษาเป็น 4 หลักสูตร ดังนี้คือ

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ระดับปริญญาตรี)
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
3. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ระดับปริญญาโท)

4. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ระดับปริญญาเอก)

1. หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (ระดับปริญญาตรี) มีสาขาวิชาต่างๆ 22 สาขาวิชา ดังนี้

1. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. สาขาวิชาการศึกษาประถมศึกษา
3. สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
4. สาขาวิชาพลศึกษาและนันทนาการ
5. สาขาวิชาการวัดผลและการวิจัย
6. สาขาวิชาการศึกษาขั้นสูง
7. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
8. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
9. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา
10. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์
11. สาขาวิชาเคมี
12. สาขาวิชาชีววิทยา
13. สาขาวิชาฟิสิกส์
14. สาขาวิชาคณิตศาสตร์
15. สาขาวิชาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีศึกษา
16. สาขาวิชาดนตรีศึกษา
17. สาขาวิชา นาฏศิลป์
18. สาขาวิชาภาษาไทย
19. สาขาวิชาจีน
20. สาขาวิชาอังกฤษ
21. สาขาวิชาศิลปศึกษา
22. สาขาวิชาสังคมศึกษา

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

1. ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู
2. ประกาศนียบัตรบัณฑิตบริหารการศึกษา

3. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ระดับปริญญาโท)

1. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

4. หลักสูตรดุขุฎีบัณฑิต (ระดับปริญญาเอก)

1. สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3.3 สถิตินักศึกษาคณะครุศาสตร์

สถิตินักศึกษาคณะครุศาสตร์	จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1- 4 (ปีการศึกษา 2552-2555)					
	สาขาวิชา	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4	รวม
เกษตรศาสตร์		57	59	41	22	179
การประถมศึกษา		76	95	217	134	522
การศึกษาพิเศษ			96	41	-	137
จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว			62	89	45	196
การศึกษาปฐมวัย		54	95	99	82	330
การศึกษานอกระบบ			-	46	38	84
เคมี		40	48	37	31	156
คณิตศาสตร์		45	93	82	95	315
คอมพิวเตอร์ศึกษา			92	130	76	298
ชีววิทยา		43	56	86	80	265
ดนตรีศึกษา		55	52	51	33	191
เทคโนโลยีการศึกษา		-	-	53	-	53
นาฏศิลป์		54	75	47	18	194
พลศึกษา		86	105	93	79	363
วิทยาศาสตร์ทั่วไป		52	89	-	-	141
ฟิสิกส์		44	46	85	29	204
ภาษาอังกฤษ		59	92	115	131	397
ภาษาไทย		55	101	101	147	404
ศิลปศึกษา		52	54	49	36	191
ภาษาจีน		48	45	51	46	190
สังคมศึกษา		57	103	95	95	350
อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีศึกษา		48	49	50	-	147
รวมทุกสาขาวิชา		925	1,507	1,658	1,217	5,307

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เจียมจิต บุณยรักษ์ (2534) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักเบญจธรรมของ นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในภาคเหนือ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง 402 คน พบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรม ตามหลักเบญจธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในภาคเหนือ อยู่ในขั้นที่ 5 การเห็นความสำคัญ ของคนหมู่มาก และสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ นักศึกษาหญิงกับนักศึกษาชายมีพฤติกรรมทาง จริยธรรมตามหลักเบญจธรรมมีความแตกต่างกัน โดยที่นักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูง กว่านักศึกษาชาย ยกเว้นทางด้านสติสัมปชัญญะที่ไม่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักเบญจธรรมแตกต่างกัน โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มี พฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาปีที่ 1 ยกเว้นทางด้านสติสัมปชัญญะที่ไม่แตกต่างกัน และ นักศึกษาทั้ง 4 วิทยาลัยในภาคเหนือ มีพฤติกรรมตามหลักเบญจธรรมไม่แตกต่างกัน

ถวิล คุณเศรษฐ์ (2538) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมและแนวโน้มพฤติกรรม จริยธรรมทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคม ของ นักเรียน มีการแสดงออกน้อยที่สุด คือความเมตตา กรุณา

สุวิพร รัตนเจริญธรรม (2547) ได้ศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 381 คน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีจริยธรรมสูง 6 ด้านอันมีความสอดคล้องอยู่ด้วย และมีจริยธรรมปานกลาง 5 ด้านอันมี ความเมตตากรุณาอยู่ด้วยเช่นกัน ในขณะที่นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีจริยธรรมแตกต่างกัน ทั้ง 11 ด้าน คือความรับผิดชอบ ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี ความมีเหตุผล ความอดสาหัส ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม ความ เมตตากรุณา

จำลอง พันทุม (2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางด้านเบญจศีลและเบญจธรรมของนักเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 391 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ พบว่า นักเรียนมี พฤติกรรมทางด้านเบญจศีลและเบญจธรรมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.24 โดยด้านเบญจศีลมีค่าเฉลี่ย 2.12 และด้านเบญจธรรมมีค่าเฉลี่ย 2.72 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านเบญจศีล และเบญจธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ เงินที่ได้รับ เงินที่ใช้จ่าย บทบาทของครูพระสอนศีลธรรม บทบาทของครูฆราวาส บทบาท ของบิดามารดาผู้ปกครอง บทบาทของเพื่อนคนใกล้ชิด ความสัมพันธ์กับคนในสังคม การใช้เทคโนโลยี สื่อสารมวลชนและการสนับสนุนของรัฐ

อ๊อต โนนกระยอม (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่นในจังหวัดขอนแก่น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า วัยรุ่นในจังหวัดขอนแก่นมีพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.61 แยกเป็นรายด้านได้แก่ พฤติกรรมทางด้านเมตตากรุณาและพฤติกรรมทางด้านสติสัมปชัญญะอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.31 และ 3.67 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมทางด้านสัมมาอาชีวะ ด้านกามสังวร และด้านสัจจะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.75 3.68 และ 3.73 ตามลำดับ นอกจากนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่นในจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ สัมพันธภาพในครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน การได้รับอบรมคุณธรรมและจริยธรรม ความรู้เรื่องข้อบัญญัติทางศาสนา เหตุผลจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

จำลองลักษณ์ สุจิตจันทร์ (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ จังหวัดปทุมธานี จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 239 คน พบว่า ระดับพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ ด้านเมตตากรุณา ด้านสัจจะ ด้านสติสัมปชัญญะ ด้านสัมมาอาชีวะ และด้านกามสังวรอยู่ในระดับปานกลาง (3.02-3.34) โดยที่พฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมด้านกามสังวรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดนอกจากนั้นโรงเรียนที่มีเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้ปกครองอายุและอาชีพต่างกัน การเข้าร่วมอบรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม การได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจ ยกย่องชมเชย และให้รางวัลปฏิบัติตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สำคัญ 0.05

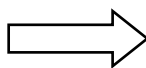
5.กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักศึกษา

1. เพศ
2. อายุ
3. ชั้นปี
4. ผลการเรียน
5. สถานภาพครอบครัว
6. อาชีพผู้ปกครอง

ระดับพฤติกรรมทางจริยธรรม
ด้านเบญจธรรมของนักศึกษา

1. เมตตากรุณา
2. สัมมาอาชีวะ
3. กามสังวร
4. สัจจะ
5. สติสัมปชัญญะ